

De Friesche tabakspot te Amsterdam

Thans in het Prinsessehof-Museum te Leeuwarden

Het is een winkelpot uit een 18e eeuwse tabakswinkel. Dat het geen kleine winkel was, waar de pot heeft geprikt, kan men zich, gezien de grote afmetingen, gemakkelijk indenken, daar het geheel met koperen deksel niet minder dan 48 cm hoog is. Daar de pot het nummer 9 draagt, dat er op wijst, dat de complete winkelgarnering niet minder dan 12, misschien wel 20 of meer potten heeft bevat, moet men wel aannemen, dat de betrokken winkelzaak over een flinke ruimte moest beschikken.

Dat de pot van Delftse origine is, bewijzen de letters l.p.k., het bekende merk van de plateelbakkerij, die „de lampetkan” genaamd was. Dat de pot omstreeks 1760 gemaakt is, wordt bevestigd door de rococorand, die een traditionele rokende moor omvat, gezeten aan een havenkaai, waar een Oostinjevaarder voor de wal ligt en die met allerlei tabaksattributen — als een tabaksvat, een lange Goudse pijp, een aan-

steekcomfoor, een winkelpot met het opschrift Rappé, een tabakrol en een biezen kist met tabak laat zien.

Ook omtrent de naam van de winkel, waar de pot gestaan heeft, worden wij ingelicht. De pot draagt namelijk het wapen van Friesland, waaruit wij zeker

Bij een bezoek aan Amsterdam, t.g.v. de heropening van het Rijksmuseum, had oud-notaris N. Ottema nog even gelegenheid een paar antiquairs te bezoeken. Het geluk was met hem, want bij de eerste de beste op het Rokin trof de heer Ottema een Friese tabakspot aan, welke hij aankocht voor het Prinsessehof-Museum. Hiernaast vertelt oud-notaris Ottema enige bijzonderheden over deze pot.

kunnen concluderen, dat de winkel „het Wapen van Friesland” zal hebben geheten.

Dat deze winkel te Amsterdam heeft gestaan, is meer dan waarschijnlijk, omdat ze gevonden is bij een opkoper — uitdrager, op een der kleinere grachten aldaar en de grootte van de winkel het

niet denkbaar maakt, dat deze in Leeuwarden heeft gestaan.

Ook van de lotgevallen van onze pot weten wij wel een en ander af. Reeds in de 18e eeuw heeft een onhandige winkelbediende of een onvoorzichtige werkvrouw een ongelukje met de pot gehad, waardoor er enige scheuren in gekomen zijn. Ze bevinden zich evenwel aan de achterkant en mijn museum-restaurateur zal ze restaureren met een goud-lijntje op de Japanse manier, waardoor de ontsiering een versiering wordt. Dat de beschadiging vóór 1800 heeft plaats gehad, kon men zien aan resten van een restauratie op Chinese wijze, door geboorde gaatjes en krammen of koperdraad.

Het merk onder de pot licht ons voldoende in over de Delftse pottenbakker, die tussen 1750 en 1760 de pot heeft gemaakt. Dat was Maria van der Haagen, weduwe van Gerrit Brouwer, die van 1758 tot 1780 de fabriek „de lampetkan” bezat en bestuurde. De Delftse pottenbakker heeft zich vergist of heeft het wapen van Friesland niet voldoende gekend. Wel heeft het wapen twee lopende leeuwen omgeven door zeven blokjes (een symbolische voorstelling van de zeven vrije Friese landen), maar de beide leeuwen lopen in de verkeerde richting.

Ik zal in het Prinsessehof enkele mooie Delftse tabakspotten bij elkaar plaatsen, opdat iedere bezoeker en ceramiek liefhebber zijn eigen conclusies daaruit kan trekken.

NANNE OTTEMA

oude Noorderhavendam werd binnen deze ruimte de voorhaven gegraven die toegang geeft tot het van Harinxma-kanaal. Voor dit kanaal zijn de Tsjerk Hiddeszsluizen gebouwd. Een grote sluis met een schutlengte van 80 m. en een breedte van 12 m. en een kleinere sluis met een schutlengte van 40 m. en een breedte van 7 m. Door deze sluizen kunnen kustvaartuigen tot ongeveer 350 ton en aakschepen tot omstreeks 1000 ton worden gescht om door het nieuwe van Harinxmakanaal de provincie in te varen.

Vanaf de Noorderzeedijk genieten wij nog van een vergezicht over de Waddenzee met haar altijd wisselende aanblik. Soms een blanke waterspiegel, met bij heldere hemel aan de horizon de eilanden Terschelling en Vlieland. Een andere keer zullen we woeste golven op de dijkvlooiing uiteen zien spatten en grauwe wolken ons het uitzicht doen belemmeren. Maar altijd zal de zee ons boeien!

Wij zouden u nog kunnen vergezellen naar het stadhuis waar belangstellenden een uitgebreide oudheidkundige verzameling kunnen aanschouwen. Wij zouden nog een bezoek kunnen brengen aan het kleine, maar mooie Harmenspark, terwijl ook de nieuwe woonwijken een bezoek waard zijn. Maar onze tocht heeft al lang genoeg geduurd. Misschien tot een volgende keer?

H. WIJGA